

to warunek konieczny do efektywnego i skutecznego zarządzania regionami i przedsiębiorstwami, którego efekt będzie widoczny w postaci poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej regionów i krajów.

Anna Katola

Uniwersytet Szczeciński, Polska

ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI A LOKALNA POLITYKA GOSPODARCZA

Wskazane jest, aby władze samorządowe poprzez własną politykę lokalną pobudzały i kształtowały rozwój gospodarczy. Prowadzona polityka powinna koncentrować się na kształtowaniu ich wewnętrznych uwarunkowań rozwojowych. Oddziaływanie władz samorządowych na rozwój lokalny, choć nie jest to bezpośrednio napisane w ustawie o samorządzie terytorialnym, powinno stanowić jedną z podstawowych sfer zaangażowania samorządu w procesy rozwojowe. Związane jest to najważniejszym zadaniem gminy jakim jest tworzenie warunków dla zaspokojenia potrzeb jej mieszkańców.

Jednym z podstawowych determinant rozwoju lokalnego, na który szczególny wpływ ma prowadzona lokalna polityka gospodarcza jest rozwój przedsiębiorczości. Tworzenie środowiska sprzyjającego przedsiębiorczości i innowacyjności jest najbardziej obiecującym instrumentem stymulowania rozwoju lokalnego i budowania przewagi konkurencyjnej gminy. W tym celu konieczne jest podejmowanie przez władze samorządowe szeregu działań niwelujących istniejące bariery rozwoju przedsiębiorczości jak i pozyskania dużych inwestorów zewnętrznych (zobacz tabela 1).

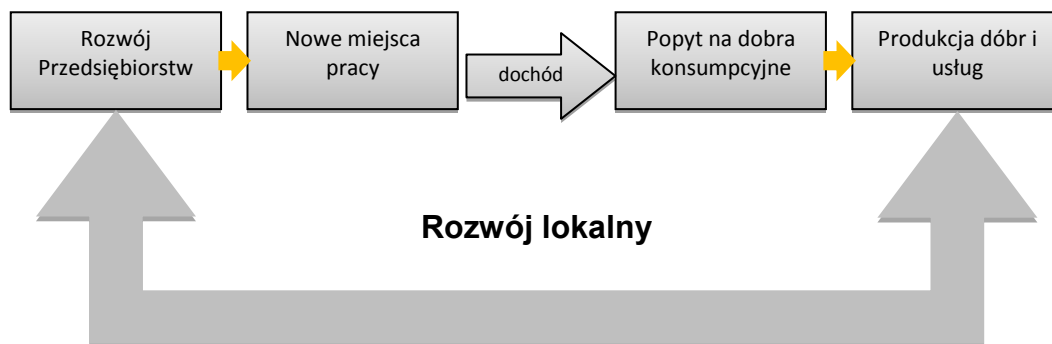
Tabela 1

Bariery inwestowania w środowisku lokalnym

Bariery rozwoju lokalnych przedsiębiorstw	Bariery pozyskania inwestorów zewnętrznych
1. Słabość infrastruktury	1. Słabość infrastruktury
2. Niedostateczny poziom wiedzy przedsiębiorców i pracowników	2. Brak wykwalifikowanej siły roboczej
3. Konkurencja na rynku	3. Ograniczenia siły nabywczej lokalnego rynku
4. Bariery administracyjne i prawne oraz niedoskonałość systemu fiskalnego	4. Niechęć władz lokalnych wobec zewnętrznych inwestorów
5. Niska dostępność instrumentów finansujących start i rozwój działalności	5. Nieprzychylnie nastawienie ludności wobec obcego kapitału
6. Niska dostępność do informacji	

Źródło M. Kogut-Jaworska, Instrumenty interwencjonizmu lokalnego w stymulowaniu rozwoju gospodarczego, CeDeWu, Warszawa 2008, s. 31-32.

Wysoka aktywność gospodarza lokalnych przedsiębiorców oraz ewentualne pozyskanie dużych inwestorów zewnętrznych ma bezpośredni wpływ na pojawienie się nowych miejsc pracy, a tym samym wiąże się ze spadkiem stopy bezrobocia. Rezultatem tego może być zmniejszenie uzależnienia społeczności lokalnej od pomocy społecznej, a tym samym zwiększenie samodzielności dochodowej mieszkańców, szczególnie, że wzrost aktywności gospodarczej przyczynia się jednocześnie do wzrostu dochodów mieszkańców. Ponadto prowadzona w ten sposób polityka lokalna umożliwia poprawę stanu zagospodarowania gminy i wzrost poczucia wspólnoty interesów w gminie. Można więc stwierdzić, że aktywność gmin, w tym zakresie, chociaż zgodnie z ustawą jest aktywnością fakultatywną, ma kluczowe znaczenie dla prawidłowego życia mieszkańców i samej jednostki, która może w przyszłości oczekiwać zwiększonych wpływów z podatków i opłat lokalnych oraz z gminnej lub powiatowej części podatku dochodowego od osób fizycznych oraz podatku dochodowego od osób prawnych²² (zobacz rysunek 1).

Rys. 1. Mechanizm rozwoju lokalnego

Źródło: M. A. Saar, Jak samorzady lokalne mogą wspierać rozwój przedsiębiorczości?, Wydawnictwo Fachowe CeDeWu.pl, Warszawa 2011.

Zaangażowanie władz samorządowych w rozwój lokalny, w szczególności poprzez działania wspierające rozwój przedsiębiorczości czy mające na celu pozyskanie zewnętrznych inwestorów są szczególnie istotne w gminach zlokalizowanych na obszarach wiejskich tj. gminach wiejskich i gminach miejsko-wiejskich. Z tego względu, na terenie województwa zachodniopomorskiego, na obszarze gmin wiejskich i miejsko-wiejskich, zbadano jakie działania podejmują władze samorządowe w ramach takiej działalności.

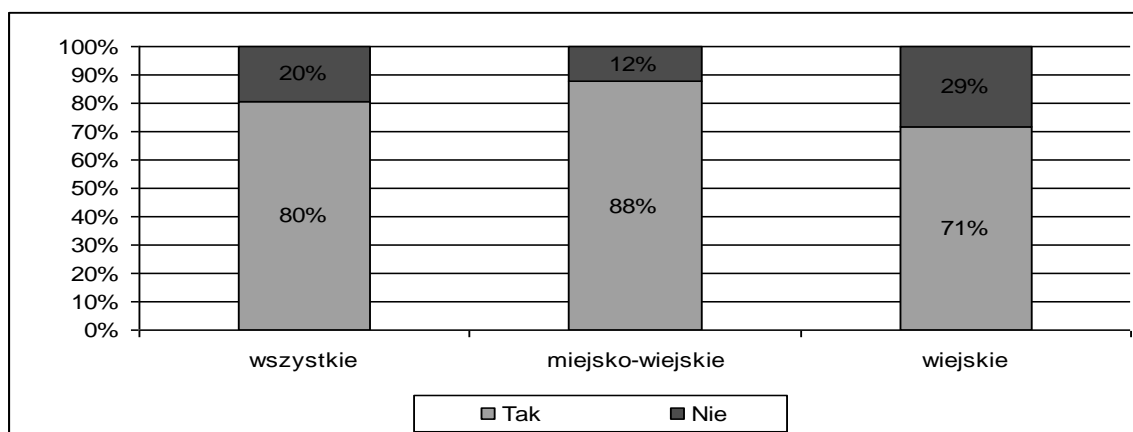
Badanie empiryczne objęło 103 gminy, natomiast zwrotność odpowiedzi osiągnięto na poziomie 45%. W tej grupie 25 jednostek to gminy miejsko-wiejskie (48% wszystkich gmin miejsko-wiejskich województwa zachodniopomorskiego), a 21 – gminy wiejskie (41% wszystkich gmin wiejskich województwa zachodniopomorskiego).

²² W. Misterek, Znajomość działań podejmowanych przez jednostki samorządu terytorialnego w zakresie wspierania przedsiębiorczości, Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio H, Oeconomia, Vol. 46, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2012, s. 142.

Obszary wiejskie województwa zachodniopomorskiego, często będące jednocześnie obszarami popegeerowskimi, charakteryzowane są jako cechujące się niskim poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego i poziomu życia, wysokim bezrobociem, małą efektywnością gospodarowania, degradacją środowiska przyrodniczego, odpływem ludności, czy znacznym niedoborem w zakresie infrastruktury technicznej, społecznej i ochrony środowiska.

W gminach tych podstawowym źródłem dochodów mieszkańców jest rolnictwo. Tymczasem rolnictwo jest tym sektorem, który umożliwia na pewien okres zagospodarowanie nadmiaru zasobów kapitału ludzkiego, ale nie zapewnia dostatecznych dochodów ludziom. Konsekwencją tego jest utrzymywanie się niskiego poziomu życia mieszkańców tych obszarów. Pozyskanie inwestorów umożliwia stworzenie nowych miejsc pracy, zmniejszenie obciążeń budżetu i jednocześnie zwiększenie dochodów samorządu, wzrost zadowolenia mieszkańców oraz wzrost atrakcyjności do życia danego obszaru.

Pomimo tak posiadanej wiedzy nie wszystkie władze samorządowe realizują działania w celu wspierania wielofunkcyjnego rozwoju choćby poprzez wspieranie lokalnych przedsiębiorców. Działania takie podejmowano w 80% badanych gmin, przy czym częściej w gminach miejsko-wiejskich, gdzie realizowało je aż 88% gmin, niż w gminach wiejskich – jedynie 71% gmin (zobacz rysunek 2). Negatywną odpowiedź na pytanie o wspieranie lokalnej przedsiębiorczości udzieliło 12% gmin miejsko-wiejskich oraz 29% gmin wiejskich.

Rys. 2. Rozkład odpowiedzi na pytanie dotyczące działań wspierających lokalną przedsiębiorczość

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

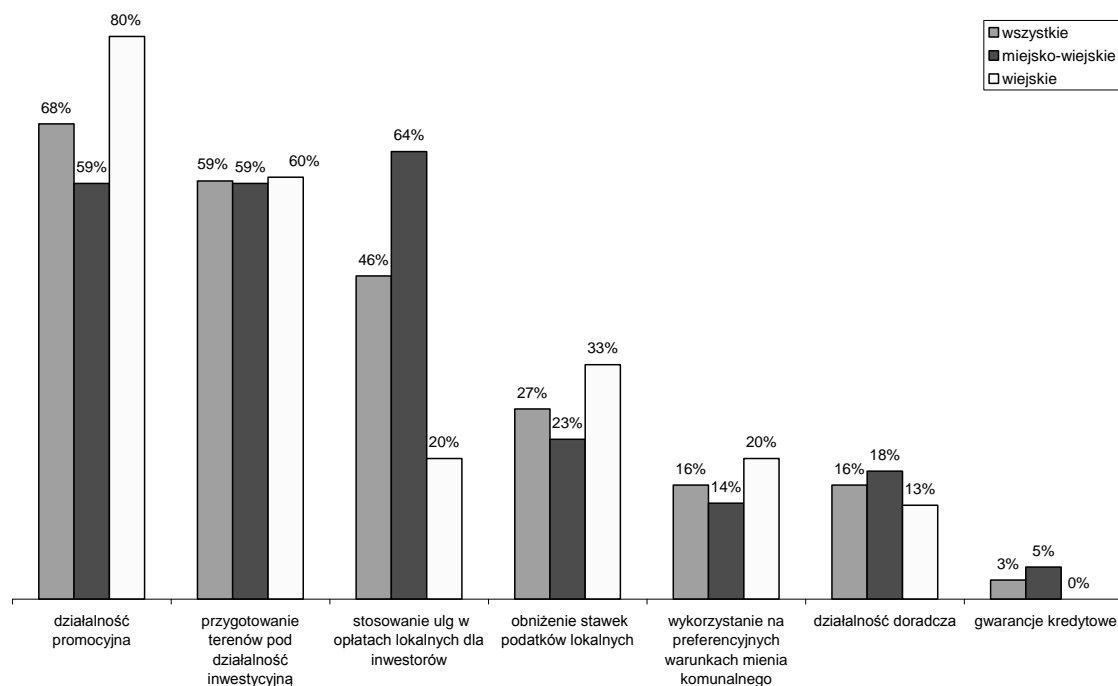
Wśród najpopularniejszych sposobów wspierania lokalnych przedsiębiorców wskazano działalność promocyjną, odpowiedzi takiej udzieliło 68% badanych gmin. Z tym, że działalność ta dotyczyła w większym stopniu gmin wiejskich, gdzie wskazało ją jako dominującą, aż 80% gmin. Kolejnymi najczęstszymi działaniami mającymi wspierać lokalnych przedsiębiorców były: przygotowanie terenów

inwestycyjnych (59% gmin) i stosowanie ulg w opłatach (46% gmin). Stosowanie ulg w opłatach dla lokalnych przedsiębiorców było bardziej popularne w gminach miejsko-wiejskich gdzie stosowało ją 64% badanych gmin.

Innym sposobem pobudzenia rozwoju ekonomicznego gminy są działania związane z pozyskaniem inwestorów w gminie. W przeprowadzonym badaniu jeden na czterech respondentów stwierdził, że gmina nie prowadzi aktywnej polityki pozyskiwania inwestorów – dotyczy to zwłaszcza gmin wiejskich (7 z nich, czyli 33% zaznaczyło odpowiedź negatywną). Tylko 4 gminy miejsko-wiejskie (16% gmin miejsko-wiejskich) nie prowadziły aktywnych działań skierowanych na pozyskiwanie inwestorów.

Ponadto zbadano jakie są najczęstsze sposoby pozyskiwania inwestorów w gminach. Należą do nich działalność promocyjna (odpowiedzi takiej udzieliło 82,9% respondentów) oraz w gminach miejsko-wiejskich – stosowanie ulg w opłatach lokalnych dla inwestorów (66,7%), a w gminach wiejskich – przygotowanie terenów pod działalność inwestycyjną (50%). Najrzadziej stosowane są: działalność doradcza (jedynie w 5,7% gmin jest ona prowadzona) i wykorzystanie mienia komunalnego na preferencyjnych warunkach (11,4% gmin).

Powodem tego, że wśród gmin miejsko-wiejskich przygotowanie terenów pod działalność inwestycyjną nie cieszy się taką popularnością, jak wśród gmin wiejskich, bardzo często jest nie posiadanie własnych terenów, które mogłyby uzbroić i wskazać przedsiębiorcą. Tereny, którymi dysponują to przede wszystkim działki pod budownictwo mieszkaniowe.

Rys. 3. Sposoby wspierania przedsiębiorców lokalnych w gminie (wartości nie sumują się do 100% - respondenci mogli zaznaczyć do 3 odpowiedzi)

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych (dotyczy tylko respondentów z tych gmin, które udzieliły pozytywnej odpowiedzi na poprzednie pytanie zaprezentowane na rysunku 6.23).

Podsumowując można stwierdzić, że samorzady w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich województwa zachodniopomorskiego podejmują wiele działań mających na celu rozwój przedsiębiorczości bądź przyciągnięcie zewnętrznych inwestorów. Jednak w dalszym ciągu w wielu gminach widoczne jest zbyt duże nastawienie na rozwój rolnictwa. Niestety, w sytuacji gdy większość gmin w województwie zachodniopomorskim to gminy popegeerowskie borykające się z wysokim bezrobociem i niskim standardem życia mieszkańców pokładanie nadziei przede wszystkim w rolnictwie nie wydaje się dobrym rozwiązaniem. Rolnictwo to sektor, który umożliwia zagospodarowanie na pewien okres wolnych zasobów kapitału ludzkiego, ale nie zapewnia dostatecznego wzrostu poziomu życia. Ponadto jest to sektor gospodarki, o największym wpływie na środowisko naturalne i zdrowie człowieka.

Z tego względu brak zaangażowania wielu gmin w rozwój przedsiębiorczości czy brak działań mogących stanowić zachętę dla zewnętrznych inwestorów wydaje się niezrozumiałe. Odpowiednie inwestycje to nie tylko nowe miejsca pracy i wzrost zadowolenie i jakości życia mieszkańców, ale także zmniejszone obciążenia budżetu a jednocześnie zwiększenie dochodów budżetowych. Inwestycje takie pobudzają aktywność lokalnej społeczności oraz zwiększają atrakcyjność gminy.

Beata Skubiak

Uniwersytet Szczeciński, Polska

WSPÓŁPRACA JAKO CZYNNIK SUKCESU W ROZWOJU REGIONALNYM I LOKALNYM

Każdy układ lokalny funkcjonuje w określonych uwarunkowaniach rozwoju, do których zaliczyć można m.in. położenie, stan i strukturę posiadanych zasobów majątkowych, kapitałowych i ludzkich, stan zagospodarowania przestrzennego, walory dziedzictwa kulturowego i cechy społeczności lokalnych. Zdarza się, że w podobnych, jednakowo położonych miejscach, rozwój zachodzi lub nie, w podobnych uwarunkowaniach jedna gmina może kwitnąć, a tuż obok, zaledwie wegetować. Pojawia się w związku z tym pytanie co powoduje, że nawet dysponowanie takimi samymi cechami czy zasobami nie musi prowadzić do takich samych procesów i efektów rozwojowych? Może podobieństwo cech jest pozorne, a rzeczywiste związki przyczynowe nie zostały dostrzeżone lub docenione? A jeśli tak, to czym są te czynniki przesądzające o sukcesie?